

SPOTKANIE · 10 PAŹDZIERNIKA 2026

Polska szkoła — co warto wiedzieć przed rozmową

Materiał przygotowany dla uczestników · stan na 24.09.2026

TRZY RZECZY NA WSTĘPIE

- 01 Nie musisz tego czytać, żeby przyjść. Naprawdę. Na spotkaniu nikt nie sprawdza, kto co przeczytał, a „nie wiem” jest pełnoprawną odpowiedzią — to jedna z zasad, na których stoi ten klub.
- 02 **W tym materiale nie ma stanowiska klubu ani mojego.** Są fakty obowiązujące, liczby z podanym źródłem i datą, oraz — przy każdym sporze — argumenty obu stron podane tak, jak formułują je same strony. Jeśli po lekturze umiesz zgadnąć, co ja o tym myślę, to znaczy, że źle to napisałem. Napisz mi, poprawię.
- 03 **Jeśli coś jest tu nieścisłe albo nieaktualne — powiedz.** Kilka osób w klubie zna ten temat od środka lepiej niż ja.

W MATERIALE

- 01 Co realnie zmieniło się w szkołach 1 września 2026
- 02 Cztery spory — i jak formułują je obie strony
- 03 Liczby, co do których nie ma sporu
- 04 Jak w Polsce zmienia się to, czego uczy się w szkole
- 05 O czym będziemy rozmawiać

Co realnie zmieniło się w szkołach 1 września 2026

Cztery zmiany weszły w życie w tym samym miesiącu. To niezwykle dużo jak na jeden rok.

Edukacja zdrowotna — obowiązkowa

Nowy przedmiot, oceniany, wpływa na promocję: 1 godzina tygodniowo w klasach IV–VIII podstawówki i w dwóch klasach szkoły ponadpodstawowej. **Osobny moduł „zdrowie seksualne” jest fakultatywny** i nieoceniany — rodzic może z niego wypisać dziecko pisemnym oświadczeniem (1 godz./rok w kl. IV–VI, 2 godz. w kl. VII–VIII, 3 godz. w szkole ponadpodstawowej).

ROK WCZEŚNIEJ · W 2025/26 cały przedmiot był nieobowiązkowy. Uczestniczyło w nim 920 925 uczniów, czyli ok. 30% uprawnionych — najwięcej w podstawówkach (40%), najmniej w technikach (7,8%). Dane MEN z 13 listopada 2025.

Zakaz telefonów

W przedszkolach i szkołach podstawowych — zakaz ustawowy, obejmujący lekcje, przerwy i wyjścia szkolne. W szkołach ponadpodstawowych ustawa nakazuje uregulować sprawę w statucie: **każda szkoła decyduje sama i ma na to czas do 31 grudnia 2026**. Wyjątki: zgoda nauczyciela do celów lekcyjnych, zgoda dyrektora ze względu na zdrowie lub niepełnosprawność, sytuacja zagrożenia.

PODSTAWA · Ustawa z 3 lipca 2026 r., Dz.U. 2026 poz. 1036. Podpisana przez prezydenta 30 lipca 2026.

Reforma programowa „Kompas Jutra” — pierwszy rocznik

Od tego roku obejmuje przedszkola oraz klasy I i IV podstawówki, dalsze roczniki w kolejnych latach. Nowe egzaminy dopiero od 2031. Konkretnie: **wraca „przyroda”** w klasach IV–VI (3 godz. tygodniowo) jako przedmiot zintegrowany, pojawia się **„edukacja obywatelska”** w klasach VI–VII zamiast WOS-u w VIII, technika zmienia się w „zajęcia praktyczno-techniczne”, edukacja wczesnoszkolna rośnie z 20 do 21 godzin, godziny do dyspozycji dyrektora z 4 do 6.

PODSTAWA · Rozporządzenia z 11 i 12 marca 2026 r., Dz.U. 2026 poz. 378 i 380.

Korekta prac domowych

Od kwietnia 2024 obowiązywał zakaz zadawania prac domowych w klasach I–III i nieobowiązkowość w IV–VIII. Od 1 września 2026: w klasach IV–VIII **każda zadana praca pisemna musi zostać sprawdzona przez nauczyciela** i opatrzona informacją zwrotną, a szkoła może w statucie przewidzieć podwyższenie oceny rocznej uczniowi, który systematycznie je wykonuje. Zakaz w klasach I–III zostaje.

PODSTAWA · Rozporządzenie z 20 sierpnia 2026 r., Dz.U. 2026 poz. 1122.

Cztery spory — i jak formułują je obie strony

Poniżej starałem się opisać każde stanowisko tak, żeby jego zwolennik mógł się pod tym podpisać.

Edukacja zdrowotna

ZA OBOWIĄZKOWOŚCIĄ

Wiedza o zdrowiu — psychicznym, fizycznym, o żywieniu, o uzależnieniach — nie jest kwestią światopoglądu, tylko elementarnym wyposażeniem młodego człowieka; model dobrowolny z 2025 roku pokazał, że przedmiot omija 70% uczniów, czyli w praktyce nie istnieje; moduł seksualny pozostawiono fakultatywnym właśnie po to, żeby uszanować różnice w rodzinach.

PRZECIW

To rodzice, nie państwo, mają konstytucyjne prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 Konstytucji); wprowadzenie obowiązkowego przedmiotu rozporządzeniem, a nie ustawą, przekracza upoważnienie ustawowe; rozdzielenie na część obowiązkową i fakultatywną jest pozorne, bo treści przenikają się między modułami.

STAN · Posłowie PiS złożyli w sierpniu 2026 wniosek do Trybunału Konstytucyjnego — sprawa nierozstrzygnięta. Ordo Iuris i Centrum Życia i Rodziny przekazały w czerwcu 2026 petycję z ponad 200 tys. podpisów. Sondaż Opinia24 dla RMF FM z 14 kwietnia 2026: 56% popiera obowiązkowość, 25% jest przeciw, 19% bez zdania.

Religia w szkole

STANOWISKO EPISKOPATU

Ograniczenie do jednej godziny, umieszczanie lekcji na początku lub końcu dnia, niewliczanie oceny do średniej i łączenie grup składają się na marginalizację przedmiotu; chodzi o prawo rodziców do wychowania religijnego, a nie o przywilej instytucji.

STANOWISKO MEN

Obecny model jest racjonalny i akceptowalny społecznie; ustawa upoważniająca pochodzi sprzed Konstytucji z 1997 r.; nie ma planów powrotu do dwóch godzin.

STAN PRAWNY · Jest tu nietypowy i warto o tym wiedzieć: 3 lipca 2025 r. Trybunał Konstytucyjny (sygn. U 2/25) orzekł, że rozporządzenie wprowadzające te zmiany jest w całości niezgodne z Konstytucją. Rząd tego wyroku nie wykonuje, uznając orzeczenia TK w obecnym składzie za nieskuteczne. Rozporządzenie figuruje w bazie aktów prawnych jako obowiązujące i jest stosowane w szkołach.

ODRĘBNIE · We wrześniu 2025 Sejm skierował do dalszych prac obywatelski projekt ustawy (autorstwa Ordo Iuris) przywracający dwie godziny religii albo etyki z oceną wliczaną do średniej. Projekt utknął w komisjach.

Prace domowe

ZA OGRANICZENIEM

Dom ma być domem; obciążenie pracami domowymi pogłębia nierówność, bo dziecko z zasobnego domu dostaje pomoc, a inne nie; badania nad efektywnością prac domowych pokazują efekt niewielki.

PRZECIW

Bez ćwiczenia w domu nie da się utrwalić materiału, zwłaszcza w matematyce i językach; zniesienie prac domowych nie zmniejszyło stresu, tylko przeniosło go na kartkówki.

EWALUACJA IBE · Badanie czerwiec–lipiec 2025: 85% nauczycieli i dyrektorów uznało, że zmiana pogorszyła wyniki nauczania, 57,3% — że pogorszyła dobrostan uczniów. Jednocześnie 61–64% wskazało, że uczniowie mają więcej czasu wolnego, a 31–41% — że mają mniej stresu. Rekomendacja IBE: nie powrót do starego modelu, lecz rozwiązania elastyczne i selektywne.

Reforma „Kompas Jutra”

ZA

Polska szkoła uczy zbyt encyklopedycznie i zbyt dużo; przesunięcie w stronę kompetencji, projektów i myślenia krytycznego jest tym, czego wymaga rynek pracy i życie publiczne.

PRZECIW

Reforma tej skali wdrażana rozporządzeniami zamiast ustawą grozi chaosem i brakiem stabilności; zmiany w kanonie lektur i treściach historycznych osłabiają przekaz kulturowy; eksperymentuje się na całych rocznikach.

UWAGA · ZNP, największy związek nauczycielski, popiera cele reformy, ale krytykuje tryb jej wdrażania. To nie jest spór, w którym linie biegną prosto.

Wyniki nauczania — PISA 2025

Opublikowane 8 września 2026. Polska wyraźnie powyżej średniej. W Europie wyprzedzają nas w zasadzie tylko Estonia i Finlandia. Wobec pomiaru z 2022 — bez istotnej zmiany. Wobec 2018 — nadal wyraźnie niżej.

PUNKTY	POLSKA	ŚREDNIA UE
Nauki przyrodnicze	495	476
Matematyka	484	460
Czytanie	482	451

Samopoczucie uczniów — te same badania, inny obraz

W wytrwałości przy trudnym zadaniu jesteśmy na ostatnim miejscu w Unii.

ODSETEK UCZNIÓW	POLSKA	UE
Odczuwa przynależność do szkoły	64%	75%
Zgadza się, że szkoła była stratą czasu	38%	26%
Uważa, że szkoła słabo przygotowała do dorosłego życia	63%	52%

Psycholodzy w szkołach

Na rok 2026/27 zaplanowano 9 797 etatów, obsadzono 8 640 — **wakaty 11,81%**. 102 gminy w Polsce nie mają ani jednego psychologa szkolnego. Jednocześnie odsetek szkół z psychologiem wzrósł z 28,3% we wrześniu 2021 do 88% w czerwcu 2026. Większość ogłoszeń dotyczy niepełnych etatów.

ŹRÓDŁO · Dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii, 25 sierpnia 2026, oraz MEN.

Zdrowie psychiczne

W 2025 r. policja odnotowała 1 925 prób samobójczych wśród dzieci i młodzieży oraz 161 zgonów — wobec 127 rok wcześniej. Badanie „Diagnoza Młodzieży 2026”, zlecone przez MEN i opublikowane w marcu 2026: ok. 40% uczniów szkół ponadpodstawowych zgłasza objawy depresyjne, 43% deklaruje potrzebę wsparcia psychologicznego przy 22%, które je otrzymują, a **70% wskazuje szkołę jako główne źródło stresu**.

Co sądzą sami Polacy

Sondaż IBRiS dla PAP z 21–24 czerwca 2026 (N=1000, CATI).

81,8%	zgadza się, że polityka ma zbyt duży wpływ na szkołę . Przeciwnego zdania jest 9,5%.
80,7%	nie zgadza się, że szkoła uczy umiejętności przydatnych w dorosłym życiu (zgadza się 13%).
72,1%	uważa, że system źle przygotowuje do dorosłego życia (dobrze: 21,5%).
58,3%	ocenia, że zmiany idą w złym kierunku (dobrze: 25%). Wśród osób mających w gospodarstwie domowym dzieci na utrzymaniu — 65,6%.
66,5%	popiera podwyżki dla nauczycieli.
68,2%	jest przeciw ograniczeniu prac domowych.

Dla porządku: zaufanie do samych nauczycieli utrzymuje się powyżej 70% nieprzerwanie od 1995 r. i wynosi obecnie ok. 79% (CBOS, 2025). **Krytyka dotyczy systemu, nie ludzi, którzy w nim pracują.**

Korepetycje

Według CBOS z października 2024 **73% rodziców dzieci szkolnych finansowało korepetycje lub zajęcia dodatkowe** — najwyższy wynik od rozpoczęcia tych pomiarów w 1998 roku.

Jak w Polsce zmienia się to, czego uczy się w szkole

Ta część jest tu dlatego, że jedno z pytań w briefie centralnym brzmi: **jak należałoby powoływać ministra edukacji — czy powinien być partyjny, czy ponadpartyjny?** Trudno się do tego odnieść, nie wiedząc, co minister edukacji faktycznie może.

Podstawę programową i ramowe plany nauczania minister edukacji określa rozporządzeniem. Art. 47 ust. 1 ustawy Prawo oświatowe zaczyna się od słów: „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:”. Rozporządzenie nie przechodzi przez Sejm i nie wymaga podpisu prezydenta.

JAK TO WYGLĄDA W PRAKTYCE — TEN ROK

18.12.2025	Prezydent zawetował nowelizację Prawa oświatowego wdrażającą reformę „Kompas Jutra”.
11–12.03.2026	Minister podpisała rozporządzenia wprowadzające tę samą reformę. Weszły w życie 1 września 2026. Weta nie odrzucono, ustawy nie ponowiono.
2.07.2026	Prezydent zawetował ustawę o prawach i obowiązkach ucznia. Ta akurat nie weszła w życie, bo wymagała formy ustawowej.

Dla porównania, dla równowagi: ten sam mechanizm działał za poprzedniego rządu i działał w drugą stronę. Zmiany programowe wprowadzane w latach 2016–2023 również szły rozporządzeniami tego samego rodzaju. To jest cecha konstrukcji, nie tego czy innego ministra.

Ile trwa minister, a ile trwa reforma

22

ministrów edukacji od rządu Mazowieckiego (1989)

20,2

miesiąca — średnia długość urzędowania

16,4

miesiąca — mediana

Najdłużej urzędowała Katarzyna Hall (listopad 2007 – listopad 2011, niecałe 48 miesięcy), najkrócej Krzysztof Szczucki (16 dni na przełomie listopada i grudnia 2023).

Dla porównania: od podpisania rozporządzenia o nowej podstawie programowej do momentu, w którym pierwszy rocznik uczony według niej kończy ośmioletnią szkołę podstawową, mija ponad osiem lat. Czyli **nawet najdłużej urzędujący minister edukacji po 1989 roku nie dotrwał na stanowisku do połowy tego cyklu.**

Zostawiam to bez komentarza. To jest opis, nie ocena — i nie jest to też żadna tajemnica, tylko rzecz, o której po prostu rzadko się mówi.

Brief przychodzi z centrali i jest identyczny dla wszystkich klubów w Polsce. Temat:

PYTANIE SPOTKANIA

Jaka ma być polska szkoła, żeby była dla Polski dobra?

Kwestie do przedyskutowania — nie są stanowiskiem ruchu, są ścianą, od której można się odbić:

- 01 Czy edukacja zwiększająca elastyczność poznawczą i krytyczne myślenie przeciwdziała skłonnościom autorytarnym, czy to bez znaczenia?
- 02 Czy walki ideologiczne wokół szkoły przesuwają punkt dyskusji z jakości kształcenia na inne sprawy, czy jednak dotyczą tego, co naprawdę istotne?
- 03 Czy szkoła powinna uczyć przede wszystkim krytycznego myślenia, czy posłuszeństwa?
- 04 Czy polska szkoła może być neutralna światopoglądowo, czy musi być ideologiczna?
- 05 Czy obawy rodziców — wobec edukacji zdrowotnej z jednej strony, a religii w szkole i wychowania patriotycznego z drugiej — są zasadne, czy wynikają z nieporozumienia?
- 06 Jak należałoby powoływać ministra edukacji — czy powinien być partyjny, czy ponadpartyjny?
- 07 Czy państwo powinno całkowicie zakazać dzieciom do lat 16 korzystania z telefonów i mediów społecznościowych, czy szkoła powinna radzić sobie z zagrożeniami cyfrowymi inaczej?

PYTANIE LOKALNE

Wrocławskie licea i technika mają czas do 31 grudnia 2026, żeby wpisać zasady korzystania z telefonów do swoich statutów. **Kto w szkole Twojego dziecka o tym decyduje — i czy ktokolwiek pytał o zdanie rodziców albo uczniów?**

Źródła

Wyłącznie akty prawne i dane urzędowe — celowo nie ma tu linków do artykułów ani komentarzy, bo sam ich dobór byłby już stanowiskiem.

Ustawa z 14 grudnia 2016 r. — Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2026 poz. 820), w szczególności art. 47

Ustawa z 3 lipca 2026 r. o zmianie ustawy — Prawo oświatowe (Dz.U. 2026 poz. 1036)

Rozporządzenia MEN: Dz.U. 2026 poz. 378, 380, 947, 958, 966, 1012, 1028, 1122; Dz.U. 2025 poz. 66

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 3 lipca 2025 r., sygn. U 2/25

Dane MEN o edukacji zdrowotnej, 13 listopada 2025

PISA 2025 — raport krajowy Instytutu Badań Edukacyjnych, 8 września 2026

Instytut Psychiatrii i Neurologii — dane o etatach psychologów szkolnych, 25 sierpnia 2026

„Diagnoza Młodzieży 2026”, badanie na zlecenie MEN, marzec 2026

Komenda Główna Policji — dane o zachowaniach samobójczych za 2025 r., styczeń 2026

Instytut Badań Edukacyjnych — ewaluacja zmian w pracach domowych, badanie czerwiec–lipiec 2025

Opinia24 dla RMF FM, sondaż z 14 kwietnia 2026 (N=1000)

IBRiS dla PAP, sondaż z 21–24 czerwca 2026 (N=1000, CATI)

CBOS — zaufanie do zawodów (2025) oraz wydatki rodziców na edukację (październik 2024)

Lista ministrów edukacji III RP wraz z datami urzędowania
